

Бухгалтерия ҳисоби ва солиқ фанидан оралиқ назорат

3-казус

Корхона ҳисобот йилида 32 000 минг сўмлик маҳсулот сотди.

Сотилган маҳсулотларнинг таннари 12 000 минг сўмни, маҳсулотларни сотиш харажатлари 3 400 минг сўмни ташкил қилган.

Корхонада ҳисобот йилида бошқариш буйича жорий харажатлар 2 400 минг сўмни ташкил қилган.

Ушбу йилда корхона мулкни ижарага беришдан 4 200 минг сўм суммада даромад олди. Мулкни ижарага бериш билан боғлиқ харажатлар (амортизация ажратмалари, хизмат кўрсатувчи ходимларнинг иш ҳақи ва ижтимоий солиқнинг тегишли улуши) 3 200 минг сўмни ташкил қилган.

2880 минг сўм суммада айланмадан солиқ ҳисобланган.

Ҳисобот йилининг 1 январь ҳолатига кўра корхона тақсимланмаган фойдага эга бўлмаган.

Торшириқ:

1. Корхонанинг солиқ тўлагунга қадар даромад (фойда)сини аниқланг;
2. Корхона томонидан тўланадиган айланмадан солиқ суммасини аниқланг;
3. Корхонанинг ҳисобот давридаги молиявий натижасини ҳисобланг;
4. Қуйидаги амалларни акс эттиринг:

№	Хўжалик операцияларининг мазмуни	Сумма, минг сўм	21-сон БҲМСбўйича ҳисобварақлар корреспонденцияси	
			дебет	кредит
1	Маҳсулотларни сотиш акс эттирилди			
2	Сотилган маҳсулотнинг таннари ҳисобдан чиқарилди			
3	Сотиш харажатлари ҳисобдан чиқарилди			
7	Айланмадан солиқ ҳисобланди			

8	Ҳисобот даврининг охирида молиявий натижа аниқланди			
9	Ҳисобот даврининг соф фойдаси (зарари) ҳисобдан чиқарилди			

Ўзбекистон Республикасининг барча бухгалтерия ҳисоби ҳужжатлари "Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида"ги қонун асосида юритилади. Ушбу қонуннинг мақсади бухгалтерия ҳисобини ташкил этиш, юритиш ва ҳисоботни тузиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Бухгалтерия ҳисоби барча ҳўжалик операцияларини яхлит, узлуксиз, ҳужжатлар асосида ҳисобга олиш йўли билан бухгалтерия ахборотини йиғиш, қайд этиш ва умумлаштиришнинг тартибга солинган тизимидан, шунингдек унинг асосида молиявий ва бошқа ҳисоботни тузишдан иборатдир.

Бухгалтерия ҳисоби ҳўжалик операциясини бухгалтерия ҳисобининг камида иккита счётида бир вақтда ва ўзаро боғлиқ ҳолда пулда баҳолаб акс эттириш йўли билан иккиёқлама ёзув усулида юритилади.

Казусдаги топшириқлар қуйидагича бажарилади.

Казус матнида келтирилган молиявий операциялардан келиб чиқиб, корхонанинг солиқ тўлагунга қадар даромад (фойда)сини аниқлаймиз. Яъни,

Даромад (фойда) = 32000-12000-3400-2400+4200-3200-2880=12320 сўм.

Корхона томонидан тўланадиган айланмадан олинадиган солиқни ҳисоблаймиз. Бугунги кунда АОС ставкаси 4 фоиз миқдорида белгиланган. Корхонага маҳсулот сотишдан тушум 32000 минг сўм ва мулкни ижарага беришдан тушум 4200 сўм яъни жами тушум 36200 сўм бўган. Бундан келиб чиқадики, АОС = 36200*4%=1448 сўмни ташкил этади.

Корхонанинг ҳисобот давридаги молиявий натижаси

қуйидагича бўлади. Яъни корхонанинг солиқ тўлагунга қадар даромад (фойда)си 12320 сўмни ташкил этиб, АОС учун 1448 сўм тўланган. Корхонанинг АОС тўлагандан сўнг фойдаси қуйидагича бўлади.

Фойда (зарар) = 12320-1448=10872 сўм.

Энди биз бажарилган амалиётлар бўйича қуйидаги жадвал орқали бухгалтерия ҳисобварақларида бухгалтерлик ўтказмаларини акс эттирамиз.

№	Хўжалик операцияларинингмазмуни	Сумма, минг сўм	21-сон БҲМСбўйича ҳисобварақлар корреспонденцияси	
			дебет	кредит
1	Маҳсулотларни сотиш акс эттирилди	32000	5010	9010-9030
2	Сотилган маҳсулотнинг таннари ҳисобдан чиқарилди	12000	9110	2810-2830
3	Сотиш харажатлари ҳисобдан чиқарилди	3400	9120	2910-2990
7	Айланмадан солиқ ҳисобланди	1448	9900	9820
8	Ҳисобот даврининг охирида молиявий натижа аниқланди	10872	9900	8710
9	Ҳисобот даврининг соф фойдаси (зарари) ҳисобдан чиқарилди	10872	8710	6610

Фойдаланилган адабиётлар:

- 1.Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (21-сон БҲМС)
- 2.Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси
- 3.«Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги қонун